

przez Boga sposób. 2) drugą winą Mojżesza (wynikającą głównie z Lb 20, 3—5) było, że jako wódz narodu źle wypełnił swe zadanie, rozbijając obóz właśnie w Qadesz. Tak więc w tekście Lb 20, 1—13 jest mowa o dwóch różnych winach, jakie zaciągnął Mojżesz. Wolno się zatem domyślać skomplikowanych dziejów ukształtowania się naszej perykopy.

Dziedzinnie archeologii były poświęcone dwa referaty. A. Kuschke (Tübingen) i M. Metzger (Hamburg) zrelacjonowali niemieckie wykopaliska w Tell Kamid el-Loz (na południe od libańskiego Baalbek), naświetlające sytuację kulturową Syrii (Palestyny w okresie przed-izraelskim). Natomiast prof. S. Moscatti (Rzym) opowiedział o wykopaliskach w Italii i Tunezji, odsłaniających dalsze ślady kultury fenickiej.

*

Zgodnie z dotychczasową praktyką wydawnictwo holenderskie Brill'a udostępni wkrótce całość dokumentacji Kongresu. Cieszy nas również wiadomość — podana w Uppsali — o przygotowaniu do druku całej bibliografii ugaryckiej (M. Dietrich — O. Loretz), jak i nowego Słownika Teologicznego (E. Jenni — C. Westermann).

Następny Kongres Studiów nad Starym Testamentem ma się odbyć w Edynburgu (Szkocja) w roku 1974.

Poznań

Ks. MICHAŁ PETER

Ks. Jerzy Chmiel

REFORMA STUDIÓW NA PAPIESKIM INSTYTUCIE BIBLIJNYM

Reforma studiów kościelnych nie ominęła także Papieskiego Instytutu Biblijnego w Rzymie (*Pontificio Istituto Biblico*), zwanego krótko *Biblicum*, który od ponad półwiecza (założony w 1909 roku) spełnia rolę oficjalnej katolickiej szkoły biblijnej, nadając obok Papieskiej Komisji Biblijnej stopnie akademickie licencjata i doktora w zakresie nauk biblijnych.

Na czele Instytutu stoi obecnie rektor o. Carlo M. Martini SJ, profesor krytyki tekstualnej, posiadający już zapewniony autorytet naukowy, dzięki czemu bierze udział w międzywyznaniowej komisji mieszanej dla wydania ekumenicznego tekstu krytycznego Nowego Testa-

mentu. Funkcję prorektora pełni o. Luis Alonso Schökel SJ, specjalista od badań stylistycznych Biblii. Dziekanem wydziału biblijnego jest znany egzegeta (specjalista od listu do Hebrajczyków). o. Albert Vanhoye SJ, zaś wydziałem orientalistycznym kieruje egiptolog o. Adhémar Massart SJ.

Grono profesorskie składa się już nie tylko z członków Towarzystwa Jezusowego, lecz praktykuje tzw. *visiting professorship*: coraz to więcej jest profesorów zaproszonych z innych uczelni, profesorów duchownych i świeckich, wśród których jest i kobieta, prof. Annelies Kammenhuber z uniwersytetu w Monachium (na wydziale orientalistycznym). Ostatnio *Biblicum* zaprasza również profesorów niekatolickich; w roku akadem. 1971/72 profesorem zwyczajnym został egzegeta protestancki, dziekan wydziału waldensów w Rzymie, prof. Alberto Soggin. Rozbudowano instytucję asystentów, którzy rekrutują się spośród studentów lepiej przygotowanych i kierują przy boku profesorów grupami językowymi, tzw. *lectiones cursivae* z hebrajskiego i greki oraz niektórymi seminariami. W senacie akademickim i w radach wydziałów obok profesorów biorą udział także studenci. Odpowiednio do tego został zmieniony statut organizacyjny Instytutu.

Jeżeli chodzi o stronę formalną studiów, to zostały wprowadzone liczne zmiany. Nie mówi się już o latach studiów do uzyskania licencjatu (zasadniczo trwa to dwa lata), lecz ustalono ilość i rodzaj wszystkich wymaganych wykładów, kursów i seminariów. Na sekcji egzegetyczno-teologicznej ilość kursów wynosi 12, na sekcji izagogicznej wyróżnia się wykłady informacyjne i monograficzne. Zwiększono także ilość seminariów; oprócz seminarium, na którym pisze się pracę, słuchacz winien wybrać sobie jeszcze inne seminarium bez obowiązku pisemnego elaboratu.

Odnosnie egzaminów wprowadzono większy wybór. Student może skłaść egzamin albo bezpośrednio po zakończeniu kursu, albo w czasie jednej z dwu sesji egzaminacyjnych. Egzamin końcowy do licencjatu jest tak pomyślany, że student ma do wyboru albo egzamin pisemny z czterech przez siebie wybranych materii (typ A), albo napisanie pracy typu badawczego z jednej wskazanej dziedziny (typ B).

Co do języka wykładowego, coraz to więcej wchodzi w użycie języki nowożytny; łacina utrzymuje się tylko na najliczniej uczęszczanych wykładach ze względu na wielonarodowość słuchaczy.

Ilość słuchaczy Papieskiego Instytutu Biblijnego ostatnio wzrosła. W roku akadem. 1969/70 uczęszczało na *Biblicum* 380 słuchaczy z 52 narodowości. Wśród nich z zadowoleniem stwierdzić można było 16 Polaków. Jakkolwiek na Instytut uczęszczają w zasadzie księża, to obecnie w gronie studentkim nie brak zakonnic oraz ludzi świeckich, a wśród nich i kobiet. Rozwijają się również życie studenckie, wyrazem czego są liczne spotkania i wydawany biuletyn *Qere Ketiv. Notizie dal Biblico agli antichi alunni*.

Jeśli już mowa o czasopiśmie, to trzeba zasygnalizować, że w miejsce kwartalnika *Verbum Domini*, który przestał wychodzić w 1969 roku (zob. *Ruch Bibl. i Lit.* 23 (1970) 155), pojawiło się nowe czasopismo w dwóch wersjach językowych: francuskiej — *Bulletin de Théologie Biblique* i angielskiej *Biblical Theology Bulletin*, wychodzące 3 razy na rok począwszy od 1971 r. Redakcja znajduje się w Rzymie, na jej czele stoi o. Leopold Sabourin SJ. Zadaniem tego czasopisma jest podawanie syntetycznych opracowań dotyczących rozwoju współczesnej teologii biblijnej. I tak w roczniku 1971 Biuletynu znajdujemy m.in. takie opracowania: literatura mądrościowa, teologia Starego Testamentu w latach 1960—70, studia nad Ozeaszem, Jezus a historia, teologia Łukasza, cuda Chrystusa, studia nad św. Pawłem.

Trzeba wreszcie wspomnieć o wielkiej pomocy dla biblistów, jaką jest wydawany przez Instytut *Elenchus Bibliographicus Biblicus*, wychodzący od roku 1968 już jako osobny, opasły tom. Nad coraz to bardziej piętrzącą się bibliografią biblijną czuwa niestrudzony już od lat o. Peter N o b e r S.J. A ilość pozycji ciągle rośnie, dlatego też, by nie pomnażać niepotrzebnie drukowanego słowa, zakończymy życzeniem skierowanym do wszystkich kandydatów z Polski na *Biblicum*: miłych i owocnych studiów.

Kraków

Ks. JERZY CHMIEL

ROK 1972 — ROKIEM BIBLIJ

Stolica Apostolska przyłączając się do inicjatywy konferencji ogólnej UNESCO (16 sesja), która ogłosiła rok 1972 *Międzynarodowym Rokiem Książki*, powołała komitet koordynacyjny dla przeprowadzenia własnego programu działalności skoncentrowanej wokół tematu: *Biblia — księga ksiąg*.

Przewodniczącym Komitetu, złożonego z przedstawicieli różnych urzędów Stolicy Apostolskiej oraz z ekspertów, został mianowany ks. prałat Salvatore Garofalo, sekretarz Papieskiej Komisji dla Neo-Vulgaty.

Komitet jest już w trakcie studiów nad całym szeregiem inicjatyw, o których opinia publiczna zostanie odpowiednio poinformowana.

(*Osservatore Romano* z 17. XII. 1971)

Ś. P.

Ks. doc. dr hab.

LUDWIK STEFANIAK CM.

ur. 1930 r., wyświęcony 1953 r., zmarł 1972 r.

W śp. Zmarłym Redakcja Ruchu Biblijnego i Liturgicznego traci swojego współpracownika i zasłużonego przyjaciela naszego pisma.

Śp. Zmarłemu ks. profesorowi poświęcimy w jednym z najbliższych numerów specjalne wspomnienie.

R. R. B. i L.